

Отже, функція вчителя-тьютора полягає в тому, що організувати діалог, залучаючи учнів до ситуації роздуму. Очевидно, що таких вчителів необхідно спеціально готувати у вищих навчальних закладах педагогічного профілю. Основою професійно-педагогічної підготовки вчителя-тьютора має бути не логіка предмета, психологія і методика навчання, а логіка культури як відображення філософії людини разом з її гуманітарною основою.

Узагальнюючи думки науковців на сутність і призначення освіти, можна дійти висновку, що сучасна педагогіка принципово міняє свої методологічні підстави, і ними стають філософія культури і філософія людини. Сучасна людина живе в світі культури, тому її знання має бути організоване як знання культури, і вчитель повинен уміти це робити. Культура повинна стати плоттю самої освіти, визначивши його структуру, логіку дії вчителя і його учнів, стратегію і тактику організації всього освітнього процесу.

Організація педагогічної діяльності на основі знання логіки культури і побудова структури освітнього процесу відповідно до логіки культури вимагає розбудови навчально-виховного процесу як „соціуму культури”, спрямовуючи його на формування людини культури. Все це вимагає від учителя іншої системи здібностей, загальної і професійної культури. Зміна культурних цінностей освіти торкається змісту культури самого педагога. Як соціокультурна цінність вона потребує принципової переорієнтації педагогічної освіти, що передбачає: націленість змісту, форм і методів підготовки вчителя на принципи культуровідповідності, природовідповідності, продуктивності, мультикультурності та індивідуалізації; відмову від підготовки майбутнього вчителя до ролі викладача предмета та орієнтацію її на розвиток індивідуальної і професійної культури педагога у широкому сенсі.

На завершення нагадаємо, що за світовими стандартами якість освіти визначають за її спроможністю забезпечувати культурну ідентифікацію особистості. За визначенням П.С.Гуревича, культурна ідентичність – „це самовідчуття людини всередині конкретної культури” [7, 232], уявлення кожного про себе як індивідуальності, переживання себе як частки певної культурної системи, знаходження сенсу у власному культурному самовизначенні. Сприяти культурній ідентичності особистості – одне з головних завдань сучасної освіти.

Література:

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. – М.: Наука, 1980. – 337 с.
2. Зинченко В.П. Предисловие к книге Ф. Е. Василюка „Психология переживания”. М., 1984. – С. 5-14
3. Гессен СИ. Основы педагогики: Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. П.В.Алексеев. – М.: Школа-пресс, 1995. – 448с.
4. Библер В.С. От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век. – М.: Политиздат, 1990. – 413с.
5. Боева Л.П. Человек, культура и образование в кризисном социуме // Философия образования. – М., 1996. – С. 76-90.
6. Булкин А.П. Культуросообразность образования. Педагогический опыт России ХУШ – ХХ вв.: Автореф. дис. ...д-ра пед.наук: 13.00.01 -М., 2003. – 49с.
7. Гуревич П.С. Философия культуры. – М: АО „Аспект-Пресс”, 1994.-315 с.

УДК 378.147

Пашенко Л.І.

ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ТА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті розглянуто формування знань та розвиток професійно значущих умінь і навичок студентів у процесі вивчення образотворчого мистецтва.

Аннотация. В статье рассмотрены формирование знаний и развитие профессионально значащих умений и навыков студентов в процессе изучения изобразительного искусства.

Annotation. The article deals with formation of the students' Knowledge and the development of the important abilities and skills during studying fine art.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших завдань реформи національної освіти України є виховання творчої особистості. У цій справі особливе місце відведене образотворчому мистецтву, яке з упевненістю слід назвати великим учителем.

Пріоритетність принципів демократизації, спрямованої на гуманізацію освітянського простору, що зазначені у Національній доктрині розвитку освіти України у 21 столітті, зумовлює пошук нових педагогічних технологій для сучасної системи професійної підготовки фахівців.

Практика засвідчує відсутність в образотворчому мистецтві таких самодостатніх досліджень, у яких було б представлено формування знань та розвиток професійно значущих умінь і навичок студентів у процесі вивчення образотворчого – саме як інтегруючого елемента майбутньої професійної діяльності художників-дизайнерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даній проблематиці присвячені різноманітні публікації, що виявляють все нові цікаві питання, які згідно з умовами часу необхідно вивчати. Це особливо помітно у матеріалах конференцій та у наукових публікаціях останніх років, що загалом має позитивний вплив на розвиток теоретичної думки й діяльність митців.

Мета роботи. Основу формування високого професіоналізму складають вимоги до особистості, що визначають направленість художньо-дизайнерської та методичної діяльності, художню та педагогічну позицію, та вимоги до знань, умінь та навичок студентів, через які ця система ознак реалізується.

Виклад основного матеріалу. В останній чверті XX століття в освітніх системах деяких розвинутих держав яскраво виявилася тенденція до зростання ролі гуманітарних та художніх дисциплін. Ця тенденція актуальна на сьогодні і для нашої освіти; вона свідчить про глибокий концептуальний перегляд всієї освітянської ідеології. Здавалося б, XX століття, період бурхливого розвитку раціональних сфер пізнання (науково-технічного), все більше зміщувало шлях художнього пізнання світу на другий план, поглиблювало розкол свідомості, прірву між науковим та художнім, раціональними та інтуїтивно-іраціональними сферами. Але саме наукові досягнення людства загострили проблему сутності Людини, людської природи, виявили „антропологічну катастрофу” цивілізації (М.Мамардашвілі), кризу „людяності” сучасного суспільства (Тейяр де Шарден, К.Леві-Строс). Негативні наслідки науково-технічного прогресу призвели до усвідомлення того, що всі досягнення техногенної цивілізації самі по собі не здатні внести в культуру людства ціннісні орієнтири, етичні норми, які є для існування людства найважливішими. Логіка без емоцій, наука без культури та етики, без міркувань над сенсом буття – страшні примари ядерно-генетичного Апокаліпсису [4, 37].

Освітньо-професійний рівень випускника художньо-дизайнерського факультету вузів визначається системою вимог до інтелектуальних якостей майбутнього художника-дизайнера. Такими інтелектуальними якостями випускника повинні бути: професійне художньо-дизайнерське мислення; практично-дійовий розум; професійна спостережливність; оперативна творча пам'ять; кмітливність; гнучкість, рішучість, оригінальність, ясність думки та розвинуте мислення. Модель процесу пізнання-навчання повинна бути спрямована на розвиток наступних інтелектуальних властивостей: довгострокову художню пам'ять, системність, логічність і довідність думки, її глибину, широту; самостійність, критичність мислення в творчій професійній діяльності.

Специфічна система ознак, що характеризує рівень інтелектуального розвитку студента та його ступінь відповідності до вимог рівня професійної підготовки, визначається наступними компонентами: емоційно-вольові якості, професійно-значущі знання, професійно-значущі навички, загально педагогічні, методичні та художні уміння майбутнього художника-дизайнера.

Значну увагу, зусилля в процесі навчання образотворчого мистецтва необхідно спрямувати на формування і розвиток індивідуально-особисті якості випускника, що зумовлюють рівень професійної компетентності, показниками якої є: динаміка емоційно-естетичної сфери діяльності (вразливість, емоційно-естетична збудженість, сила й глибина почуття, емоційна рухливість, емоційно-естетичне відчуття); розвиненість моральних якостей (почуття відповідальності, честі, справедливості, обов'язку, творчого натхнення, совісті і любові до навколишнього середовища); розвиненість інтелектуальної чутливості (зацікавленість, почуття упевненості і сумніву в процесі розумової діяльності, почуття нового, догадок); розвиненість естетичного почуття (почуття прекрасного, піднесеного, трагічного,

комічного тощо); розвиненість художнього почуття (почуття цілісності форм, пластики, композиційної структури зображення, лінії й плями, ритму, руху, динаміки внутрішньої та зовнішньої конструкції, пропорцій, тонових відношень, графічного матеріалу тощо); вольові якості (цілеспрямованість, направленість, енергійність, активність, ініціативність, самостійність, дисциплінованість тощо); динамічні особливості майбутнього фахівця (працелюбність в різних умовах, здібність до переходу з однієї діяльності до другої та переключення одного способу дій на другий).

На заняттях образотворчого мистецтва, формуються також загальні професійно-значимі знання, навички й уміння. Значну увагу необхідно приділити формуванню загальних художньо-дизайнерських знань випускника, що забезпечують уміння планувати, здійснювати процес управління своєю діяльністю і проводити корекцію та регуляцію системи взаємовпливів.

Процес навчання образотворчого мистецтва за програмою дозволяє здійснювати дидактичну підготовку майбутніх спеціалістів в тому разі, коли студенти будуть спрямовані викладачами на оволодіння досвідом передачі та обміну діяльністю, адекватну змістом викладання програмного матеріалу.

Готовність до професійної діяльності залежить також від рівня володіння технічними прийомами зображення, володіння методами майстерності, вільного використання засобів виражальної мови образотворчого мистецтва, знань процесу й закономірностей художньо-творчої діяльності. Концептуальна ідея такого підходу зумовлюється положенням про те, що будь-який професіоналізм неможливий без ремесла, яке забезпечує свободу у вираженні творчого задуму (художнього, методичного, дизайнерського) [3, 47].

Всебічне професійне вивчення образотворчого мистецтва є важливим завданням навчання в процесі художньо-дизайнерської підготовки студентів.

Образотворча грамота є основою всіх видів пластичних мистецтв і навчання цій грамоті – першочергова проблема підготовки художника-дизайнера.

Придбання найбільш значних, глибоких професійних знань і образотворчої грамоти здійснюється на заняттях академічним навчальним малюнком та живописом при вивченні зображальних, образно-виражальних засобів, основних положень та закономірностей.

Значна роль у формуванні образотворчої грамоти відводиться комплексному підходу. Система графічної підготовки повинна охоплювати всі дисципліни художнього циклу, які включають елементи багатопланового навчання студентів образотворчій грамоті. Такими дисциплінами, що розглядають питання системної образотворчої підготовки є малюнок, живопис, пленер (навчально-творча практика), історія мистецтв, перспектива, пластична анатомія, композиція, художньо-прикладна графіка, моделювання, декоративно-прикладне мистецтво, методика образотворчого мистецтва, дизайн та інші предмети за навчальним планом кожної спеціальності. Встановлення міжпредметних зв'язків на будь-якому етапі навчання студентів образотворчій грамоті дозволяє вільно, ефективно і якісно реалізувати принцип комплексності, системності на заняттях з дисциплін художнього циклу [5, 113].

Принцип системності фахової підготовки на заняттях з дисциплін художнього циклу, в тому числі на заняттях малюнком та живопису, повинен реалізовуватися через філософське усвідомлення освітньо-професійних проблем, дизайнерських процесів та результатів художньої творчості в області пластичних мистецтв.

Використання міжпредметних зв'язків в процесі навчання студентів графічній образотворчій грамоті дозволить більш ефективно і якісно здійснювати художньо-дизайнерську підготовку майбутніх фахівців.

Дидактичні завдання процесу навчання визначаються змістом теоретичної й практичної сторін програми. Вони зумовлюють всі ланки пізнавального процесу, забезпечують процес засвоєння та оволодіння знаннями, навичками та складними уміннями.

Програмою передбачена система завдань, що забезпечує формування знань та розвиток професійно значущих умінь і навичок.

Образотворче мистецтво – особлива форма художнього пізнання світу, специфічна форма людської діяльності, форма осмислення дійсності, пошуку сенсу буття, царина духовних прагнень та ідеалів, вияв емоційної природи людини. У зв'язку з тим, що мистецтво в ХХ столітті стало з одного боку чимось другорядним, а з іншого вузько-елітарним, деякі західні вчені, зокрема Рудольф Арнхейм, звернули увагу на те, що діти підліткового віку в

розвинутих техногенних суспільствах стають „емоційно нерозвинутими”, втрачають саму основу естетичних переживань, що негативно впливає на стан суспільства, його психологічний клімат.

Література:

1. Бондар І. І. Психолого-педагогічні основи навчання образотворчому та декоративно-прикладному мистецтву: Методологічні і методичні нариси. – Черкаси: Вид від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2005.
2. Вісник Харківської Державної академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр. / за ред. Даниленка В. Я. – Харків: ХДАДМ, 2008.- № 11.
3. Карцер Ю. М. Рисунок и живопись: Учеб. Пособие. – 3-е изд. стер. – М.: Высш. шк., 2000.
4. Мистецька школа в системі національної освіти України: Навчально-методичний посібник. – Л.: Видавництво „Брати Сиротинські і К”, 1999.
5. Художня освіта в Україні. Сучасний стан, проблеми розвитку: Матеріали науково-практичної конференції. К., 1998.
6. Яшухин А. П. Живопись: Учеб. пособие №2003. – М.: Просвещение, 1985.

УДК 37 034(038)

Пащенко М.І.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Анотація .У статті розглядаються психолого-педагогічні основи розвитку творчої активності особистості

Аннотация. В статье рассматриваются психолого-педагогические основы развития творческой активности личности

Annotation. The article tells about Psikhologic and pedagogical bases of development of creative activity of personality.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це умови, засади всебічного розвитку особистості, забезпечення її творчого потенціалу, реалізації здібностей, зростання компетенцій, удосконалення отриманих знань, умінь, навичок.

Активність – загальна характеристика живих істот, їх власна динаміка, джерело перетворення чи підтримки ними життєво важливих зв’язків з оточуючим світом. В психології активність виступає у співвідношенні з діяльністю, проявляючись як динамічна умова її становлення, реалізації і видозмінення, як властивість її власного руху.

Активність характеризується : обумовленістю специфікою внутрішніх станів суб’єкта безпосередньо в момент дії; довільністю, тобто наявністю мети суб’єкта; надситуативністю, тобто виходом за межі вихідних цілей; стійкістю діяльності по відношенню до мети.

Активність особистості – здібність людини здійснювати суспільне – доцільні перетворення в світі на ґрунті привласнення багатств матеріальної і духовної культури, яка виявляється в творчості, вольових актах, спілкуванні тощо [1, 15].

Види активності розрізняють в залежності від видів діяльності. Їх можна умовно класифікувати в такі групи: біологічна активність, психологічна, соціальна.

Біологічна активність є загальною характеристикою всіх живих істот. Формами психічної активності, вважає О.В.Скрипченко, [2, 45] є моторні дії, перцептивні, мнемічні (система різноманітних прийомів, що полегшують запам’ятовування та збільшують обсяг пам’яті шляхом додаткових асоціацій), розумові, мовні, імажинативні дії. Соціальна активність – це складне поняття, складовими елементами якого П.Г.Казакова [3, 80] виділяє: моторну активність – рухливість в процесі пізнання дійсності, навчання, ігор, праці спілкування тощо; розумову активність – оптимальність засвоєння дітьми соціального (емоційного, морального, трудового, художнього та іншого) досвіду людства; трудову активність – інтенсивність, результативність участі у суспільне – корисній праці, навчанні, іграх; етичну активність – виявлення причетності та дбайливого ставлення до всього, що створено природою і людиною, доброзичливість у спілкуванні з дітьми та дорослими, яка виражається у співчутті, співпереживанні, допомозі тощо; творчу активність.